door de vraag of ge afrekent van Gods *heiligheid*, dan wel van zijn *bestel over alle dingen*; een voor ons denken althans steeds onoplosbaar vraagstuk. Rekent ge naar het bestel Gods over alle dingen, dan kan het alles niet anders dan naar Gods wil zijn geschied. Maar de tegenstelling tusschen Gods heiligheid en de zonde en vloek blijft dan onopgelost; en juist daarom was het noodzakelijk ook op de *mogelijke voleinding*, buiten zonde, voorzoover de Schrift hiertoe aanleiding geeft, met eenigen nadruk te wijzen.

DR. A. K.

„Het zijn zijne kinderen niet".

> Hij heeft het tegen Hem verdorven, het zijn zijne kinderen niet, de schandvlek is hunne; het is een verkeerd en verdraaid geslacht.
>
> Deut. 32 : 5.

De Majesteit van den almachtigen God troont zoo duizelingwekkend hoog boven onze menschelijke kleinheid hier op aarde, dat wie 't indenkt, er bijna vanzelf toe komen zou, om zijn gebed te smoren. Wat toch zou die groote en almachtige God zich inlaten met het klankengestamel van een zoo nietig wezen, dat minder dan een stofken aan de weegschaal is geacht?

En toch, niet alleen weten we, *dat* onze God merkt op ons roepen en luistert naar ons gebed, maar zelfs eer we nog stamelen, eer er nog een woord op onze tong is, weet Hij 't al wat in ons omgaat en op wil klimmen uit ons hart. Het gebed vraagt niet om veel woorden. Een uiting van ons hart, desnoods in een enkele zucht, ontvouwt de begeerte onzer ziel reeds voor den Alwetende. En zoo klein kunnen die begeerten niet zijn, zooals ze in een hoekje van de kleinste stulp op de heide door een kind, in stille eenzaamheid, voor God worden geuit, of de Heere merkt er op en gaat er met zijn eeuwige liefde op in.

Doch zelfs dit volstond niet. Niet genoeg toch dat de Heere onze God luisteren wil naar onze smeeking, maar Hij zelf moet eerst de vrijmoedigheid om te durven smeeken, in ons opwekken. Anders komt 't òf niet tot een gebed, òf in ons gebed zelf halen we de Majesteit onzes Gods naar beneden.

Dit laatste nu gebeurt gedurig, en door een ieder, zelfs door den besten bidder, en door wie voorbidt niet 't minst. Men heeft dan vaste tijden voor het gebed. Als men opstaat en weer te bed gaat, en voorts aan den disch. En zoo wordt er dan ook gedurig gebeden. Maar als ge nu vraagt, wie onder al die biddende menigte, op het oogenblik zelf van het gebed, zich werkelijk in zijn innerlijk bewustzijn wist op te heffen naar den levenden God en zijne Majesteit, en onder den indruk van zijn genade verkeerde, laat dan de houding die veelal terstond na het gebed wordt aangenomen, u zeggen, hoe nietszeggend die opheffing van de ziel tot Gods Majesteit geweest moet zijn. Zelfs zijn er, bij wie ganschelijk van geen bidden onder het gebed sprake was, die in zichzelf, maar niet met hun God hebben gesproken, en zóó weer met de gewone gesprekken des levens doorgaan. Doch laat nu deulken er buiten. Neem de wezenlijke bidders, die waarlijk bedoelden hun God aan te roepen, en vraag zelfs dàn nog, bij hoe weinigen het besef nawerkte, dat ze tot in het Heilige der Heiligen bij hun God zijn geweest.

Juist daarom is het van God zelf dat ons de vrijmoedigheid voor het gebed moet toekomen. Er mag in het bidden geen oppervlakkige uitwendigheid zijn, die zelfs het betreden van den Voorhof nog te groote inspanning zou vinden, en daarom zelfs de behoefte der vrijmoedigheid niet kent. Maar als het bidden een wezenlijk doordringen van de ziel tot Gods Majesteit wordt, dan kan 't zonder die vrijmoedigheid niet tot een uitstorten van 't hart komen, en kan het zonder die vrijmaking der ziel ons nooit die rijke vertroosting geven waar het hart, dat wezenlijk bidt, juist naar dorst. Ook afgezien van de verhooring van onze bede, is het kunnen en mogen bidden met een gebed, waarvan we onder het bidden zelf voelen, dat het Gods luisterend oor bereikt en door Hem aangehoord wordt, een schier hemelsche genieting. Dan was er de vrijmoedigheid; dan kon geen ontzag voor Gods Majesteit ons meer tegenhouden; dan drongen we met ons bidden door tot in het hart onzes Gods; dan werd 't schier overmoed; en durfden we alles; en bestonden het vaak ons tot de verst-reikende smeekingen te verstouten.

Die vrijmoedigheid nu schonk God ons in en *door het kindschap*. Het geestelijk *wezen* van het kindschap zij hierbij ter zijde gelaten. We doelen thans alleen op den *vorm* van het kindschap, waardoor God de vrijmoedigheid aan ons eigen hart heeft ontlokt. Gij dan, wanneer gij bidt, zegt: „*Onze Vader* die in de hemelen zijt", en immers wie zegt: „Onze *Vader*", voelt zich daarbij als *kind*, of, zoo hij zelf niet weet een kind te zijn, dan toch als een die, *als ware hij een kind*, tot dien hoogen God naderen mag. Als de Tsaar van Rusland voor zijn leger verschijnt, roept heel het leger hem toe: Gegroet, Vader! en door dit roepen van „Vader" is er op eenmaal een band van vertrouwen om aller hart geslagen. En ditzelfde nu in nog veel hooger mate ontstaat door de vrijheid, die onze God ons verleent, dat we Hem als „Onze *Vader*" mogen aanspreken.

Bij Israël ziet ge dit het sterkst. Niet eerst later pas, maar reeds van het leven in de woestijn af, spreekt God alle geslachten van Israël als zijn kinderen toe, en laat het hun aanzeggen, dat hij hun *Vader* is. Nog eer hij op den Nebo stierf, zong Moses het aan het volk toe: „Is hij niet *uw Vader*, die u verkregen, die u gemaakt, die u bevestigd heeft?" Gedurig worden de kinderen Israel door God als *zijn* kinderen toegesproken. En zoo sterk zelfs wordt hiesop nadruk gelegd, dat de profeet Jesaja de belofte ontving: „Het zijn kinderen die niet liegen zullen." Natuurlijk is hiermee niet bedoeld, dat alle Joden wedergeboren waren. Er wordt alleen in uitgedrukt, dat Jehovah het volk als geheel had aangenomen tot *zijn* volk, en dat, krachtens die hoogheilige beschikking, al wie, jong of oud, tot het heilige volk behoorde, door God in kindsbetrekking tot Zichzelf werd geplaatst, en dat deze allen hem als Vader mochten aanroepen. En dit nu gaf vanzelf de vrijmoedigheid. Vertrouwelijker dan het *kind* bij zijn *Vader* is er niet. De wondere kracht van dien Vadernaam doet vanzelf den onmetelijken afstand, die ons anders van God scheidt, wegvallen. Wie kan en mag zeggen: Mijn *Vader*! is vanzelf door dien Vadernaam tot het wezenlijk *bidden* bekwaam.

Doch al begon het bij dien Vadernaam onder Israël met den *vorm* van het kindschap, afgezien nog van de vraag, of er het *wezen* van het kindschap was, toch dringt die naam van het kindschap vanzelf nader op het *wezen* in. Wie zich voelen durft als kind van God, en Hem als zijn Vader aanroept, wordt daardoor vanzelf tot het onderzoek geleid, of de gestelheid van zijn hart tegenover zijn God, aan dien kindernaam en Vadernaam beantwoordt. En dit niet enkel onder het Nieuwe Testament, maar evenzoo reeds onder het Oude Verbond. Vandaar dat Mozes in ditzelfde lied, dat hij zong eer hij stierf, en waarin hij 't Israël afvroeg: „Is hij niet uw Vader, die u verkregen en gemaakt heeft?" tegelijk tot Israël het snijdend harde woord richtte: „Israël heeft het tegen den Heere verdorven, *ze zijn zijn kinderen niet*". Alsof hij zeide: Ze heeten wel zoo, maar ze *zijn* het niet. Er spreekt niets in hen, waarin de geest van hun Vader uitkomt. Er blijkt niets in hen van de liefde, waarmee een kind aan zijn Vader verbonden moet zijn.

Die strijd tusschen den vorm en het wezen, tusschen den schijn en de waarachtigheid, is toen na Mozes sterven heel het leven van Israël doorgegaan. Steeds genoot het volk de vertrouwelijkheid, waarin de Almachtige Israël in zijn tegenwoordigheid toeliet, maar even bestendig bleef in het volk het onderscheid bestaan tusschen hen, bij wie dit alles pure vorm bleef, en tusschen die weinigen, die tot het wezen der zaak doordrongen. Altoos van de ééne zijde de klacht van Mozes: „Zij zijn zijn kinderen niet!" en aan den anderen kant even stellig de belofte die Jesaia ontving: „Ze zijn kinderen, die niet liegen zullen", en die dus toch aan het eind blijken zullen Gods kinderen te zijn.

Toch is eerst in Christus Kerk de diepere zin hiervan verstaan. Eerst door de wedergeboorte is het kindschap verdiept tot het volle wezen. Kind van God te zijn, spreekt ons nu zoo heel anders toe, dan het dit onder Israel doen kon. Onder Israel werd al wie tot het volk behoorde, onder Gods kinderen gerekend; na Christus' verschijning scheidt zich een kleine kudde van de massa af, en onder zijn discipelen verkrijgt het „Onze Vader" een zoo heel andere beteekenis; maar dan ook een beteekenis die terstond, die oogenblikkelijk, die telkens weer de vraag doet rijzen, of wie zich kind van God noemt, dan ook kind van God is. Zóó kind is, dat in het kind de Vader gekend wordt, en de geest van den Vader uit hem spreekt.

Reeds in het aardsche leven bestaat tusschen het kind en zijn ouders meer dan een band van het bloed. Er is ook geestelijke gemeenschap. Er zijn familietrekken die zich voortplanten in de geslachten. Iets van het karakter van den vader gaat in den zoon over. En al zijn er afwijkingen, doordat in het aardsche leven ook de moeder mee spreekt, toch zult ge in het kind steeds iets van den vader terugvinden.

Doch wat op die wijs reeds in het aardsche leven tot op zekere hoogte gevonden wordt, wordt in de betrekking van het kind tot zijn God voleind. In de wedergeboorte is het alles uit God, wat ons in het nieuwe leven toekomt. Hier is geen moeder, hier is de Vader alleen, en uit dien Vader komt nu heel 't nieuwe wezen. Verschillend naar aanleg en geboorte, maar ook die aanleg en geboorte was uit dienzelfden God, die ons tot zijn kinderen wederbaarde. Hier gaat dus de eisch dat uit het kind de Vader moet spreken, strikt en volkomen door. Er is hier geen waarlijk kindschap, dan voorzoover in den geest van het kind de geest van den Vader tot uiting komt. Al 't andere is nog een bijvoegsel uit de wereld, alles wat uit God in den geloovige spreekt, geeft getuigenis van het kindschap. Nog veel sterker gaat 't daarom hier dan bij Israel door, dat, zoo de geest van den Vader uitblijft, erkend en beleden moet worden: „Ze zijn Zijn kinderen niet." Al doen ze zich als zoodanig voor, al willen ze zoo genoemd worden, *ze zijn het niet*.

Hier kan en mag daarom het zelfonderzoek nooit uitblijven. Niet om te weten wat de wereld van ons denkt, maar om voor onszelven zekerheid te bezitten, of metterdaad het zaad Gods in onze ziel ontvangen is. Zelfonderzoek, doelende op onzen staat voor eeuwig. Een zelfonderzoek, gedurig vernieuwd, om voor onszelven zeker en gewis te zijn, dat ons roemen op het kindschap geen illusie, maar heerlijke werkelijkheid is. Steeds doelende op de wetenschap of we Gods kinderen zijn, of dat we het niet zijn.

En hierbij nu komt 't altoos weer op die ééne vraag neer, op de vraag namelijk, of het beeld van onzen Vader in de hemelen in ons opleeft, of in onzen geest zijn Geest zich uitspreekt, of in het kind iets van den Vader gezien wordt.

DR. A. K.

Amsterdam, 20 Januari 1911.

De Kerkeraad van Rotterdam zal weldra voor de ernstige vraag komen te staan, of men niet tot invoering van het zoogenaamde parochiestelsel zal overgaan.

Feitelijk was de eenheid der plaatselijke Kerk te Rotterdam reeds lang prijs gegeven. De enorme uitbreiding van Rotterdam, dat telkens naburige gemeenten inslokt, was oorzaak, dat de burgerlijke en kerkelijke grenzen elkander reeds lang niet meer dekten. Kralingen, Charlois, Katendrecht en Delfshaven bleven haar zelfstandig bestaan als Kerken voortzetten, ook nadat Rotterdam ze als burgerlijke gemeente geannexeerd had. En zelfs ontstond in het oude Rotterdam een nieuwe Kerk, doordat Feijenoord zich zelfstandig institueerde; wat met het oog op het eigenaardig karakter, dat deze stadswijk vertoonde, volkomen gerechtvaardigd was.

Waar de plaatselijke eenheid der Kerken dus feitelijk reeds verbroken was, moest de vraag wel opkomen, of de Kerkeraad niet nog één stap verder zou gaan en ook de oude stadskerk in wijkkerken zou verdeelen. Aan een Commissie uit den Kerkeraad, bestaande uit Ds. H. C. van den Brink en J. H. Landwehr en de ouderlingen H. Bos Kzn, P. Coulander, Jac. Hazelnet, W. J. Kruis, werd opgedragen den Kerkeraad in deze zaak van advies te dienen. En deze Commissie kwam niet alleen tot de slotsom, dat splitsing der massale stadsgemeente in verschillende kerken wenschelijk was, maar ze gaf daarbij ook een uitgewerkt plan aan de hand, hoe deze verdeeling tot stand behoort te komen.

Het rapport door deze Commissie uitgebracht, dat in de *Rotterdamsche Kerkbode* staat afgedrukt, heeft wel speciaal 't oog op Rotterdamsche toestanden, maar bevat tevens zooveel uitnemends, wat voor al onze groote stadskerken van belang is, dat we ons haasten een deel van dit rapport hier overtenemen.

De Commissie weerlegt eerst het bezwaar, door sommigen ingebracht, dat volgens de Dordtsche Kerkenorde op één plaats slechts één Kerk zou mogen zijn:

> Onze Dordtsche kerkenordening heeft wel het beginsel vastgelegd, dat op elke plaats slechts ééne kerk zij; maar dat beginsel zal moeilijk te handhaven zijn in dien zin, dat onder „plaats" verstaan moet worden alles wat de burgerlijke overheid voor „eene gemeente" houden wil. Immers de overheid annexeert tegenwoordig om allerhande redenen kleinere plaatsen en schept alzoo groote centra van handel en nijverheid. Deze centralisatie legt o. i. aan de kerk de verplichting niet op, zich, naar hetgeen de overheid doet, te regelen. Dat is trouwens in Rotterdam ook nooit gedaan. Kralingen, Delfshaven, Charlois en Katendrecht zijn afzonderlijke kerken en, wanneer straks de Hoek van Holland bij Rotterdam zal gevoegd worden, zal niemand er aan denken om den stelregel „ééne kerk op ééne plaats" te willen doorvoeren. Afgedacht echter van deze annexatie kan eene stad zelve van binnen-uit zoo uitgebreid worden, dat men voor de vraag komt te staan, of parochievorming niet noodzakelijk wordt.

Vervolgens toont ze aan, waarom „parochievorming" voor onze stadskerken noodig is:

> Om de volgende redenen, die hier in het kort worden gememoreerd:
>
> A. *Met het oog op de geestelijke bearbeiding der gemeente door het Woord.*
>
> Het is eene vaststaande waarheid, dat de prediking dan de meesté vruchten afwerpt, wanneer zij rekening houdt met de verschillende behoeften, welke zich in de gemeente openbaren. Doet zij dit niet, dan komt de prediking buiten het leven te staan en legt ze geen beslag meer op het leven. De preek krijgt dan het karakter van een weloverdacht opstel, dat even goed hier als in Haarlem of Amsterdam zou kunnen worden voorgedragen. Daar zijn ongetwijfeld algemeene behoeften, die voor alle kerken gelden, maar predicatiën, die *overal* goed zijn, zijn menigwerf *nergens* goed.
>
> Om echter die verschillende behoeften te leeren kennen, moet de dienaar des Woords ook zijn hoorders kennen, en dat is, al is de dienaar nog zoo ijverig, *in eene massale kerk als de onze beslist onmogelijk*. De leden der gemeente uit de tegenwoordige wijken kunnen wel bezocht worden, maar ze zien hun wijkpredikant, met wien ze over hun toestand spraken, eens in de 7 weken op den kansel, of, zoo zij nog al zwervende zijn, misschien eens of tweemaal in het jaar.
>
> Zoo is er geen eigenlijke bearbeiding door het Woord mogelijk. De prediking moet zoo wel telkens algemeener worden en minder voeling houden met de bestaande behoeften. Wanneer we zien, hoe de Apostelen in hun brieven acht geven op de verschillende levenstoestanden in de gemeente, dan mogen wij ons wel afvragen, of dit bij ons genoegzaam geschieden kan.
>
> B. *Met het oog op de uitoefening der tucht.*
>
> Zal er een leven zijn in heiligmaking voor Gods aangezicht, dan is allereerst noodig de *onderlinge tucht* van de leden der gemeente op elkander. Deze onderlinge tucht wordt minder geoefend, naarmate eene kerk grooter wordt, en in eene kerk zis die van Rotterdam, is er van die zoo heilzame tucht maar weinig merkbaar. De broeders en zusters kennen elkander niet. Ze weten soms niet, of ze wel tot ééne gemeente behooren.
>
> Ook de *tucht des kerkeraads* kan niet naar behooren geoefend worden. Daar ontgaat te veel aan het ambtelijk vermaan. De historie van den dag toont dat maar al te dikwerf. Er bestaan wanverhoudingen, daar bestaat ongeregeld en zondig leven zonder dat de opzieners het weten. Omdat de onderlinge tucht verslapt, spreken zij, die zulke dingen weten, niet, als het tijd is en daarom treedt de kerkeraad niet handelend op, wanneer nog veel zou kunnen voorkomen worden.
>
> C. *Met het oog op de oefening van de gemeenschap der heiligen.*
>
> De gemeenschap der heiligen is allereerst een geloofszaak. Wij gelooven, dat allen, die levend gemaakt zijn, Christus zijn ingeplant en dus elkanders leden zijn; maar het is toch ook dure roeping om deze gemeenschap in het leven te openbaren. Wanneer een kerk echter te massaal wordt, dan lijdt daaronder de oefening van de gemeenschap der heiligen. Dan komt er onder de leden der gemeente een zekere koelheid en zelfgenoegzaamheid. Ieder leeft voor zichzelven. Men zit onder de bediening des Woords naast elkander, maar dikwerf als vreemden. Men zit aan het Heilig Avondmaal, maar zonder dat men eenige gemeenschap kent. In de wijk en het kerkgebouw aan den Westzeedijk is dit nog eenigszins anders. Daar leeft men nog met elkander mede. Daar ziet men iets van die oefening der gemeenschap; maar dat is dan ook een duidelijk bewijs, hoe een kleinere kring meer geschikt is voor die oefening dan een grootere.
>
> En juist deze gemeenschapsoefening is zoo noodig met het oog op het geestelijk welzijn der gemeente. De Apostel Paulus geeft ons daarvan een kostelijke beschrijving in 1 Cor. 12. Wij zijn, voor zooveel wij Christus toebehooren, op elkander aangelegd en hebben daarom elkander noodig. „Het oog kan niet zeggen tot de hand: ik heb u niet van noode en wederom het hoofd tot de voeten: ik heb u niet van noode." (1 Cor. 12 : 21).
>
> D. *Met het oog op den welstand der gemeente.*
>
> Het spreekt als vanzelve, dat alles wat tot dusver genoemd werd, betrekking heeft op den geestelijken welstand der gemeente; maar onder dit punt wenscht Uwe Commissie nog enkele zaken afzonderlijk te noemen. Ze hebben betrekking op den *geestelijken* maar ook op den *stoffelijken* welstand.
>
> 1. Geestelijke welstand.
>
> a. *De verkiezing van ambtsdragers.*
>
> Deze verkiezing wordt in onze kerk door een ontzettend groot bezwaar gedrukt. Men kent de broeders niet. Leden van den kerkeraad moeten soms de schouders ophalen bij het hooren van de namen dergenen, die als candidaten op de groslijst geplaatst zullen worden, en hoe moet het dan in de gemeente zijn? Wat weten de broeders uit het hooge Noorden van de broeders uit het verre Westen? Verklaarbaar is het verschijnsel dat, wie nog stemt, niet allereerst naar de geschiktheid oordeelt, maar iemand verkiest uit zijn omgeving. Vele broeders nemen echter aan de verkiezing geen deel. Ze zeggen: omdat ze niemand kennen. Terwijl in een kleine gemeente bij de verkiezing van ambtsdragers ⅞ der leden opkomt, bedraagt dat getal in onze gemeente ternauwernood *een vierde deel*. Nu kan men wel wijkvergaderingen organiseeren, waar men de candidaten bespreekt, en dat zou ongetwijfeld iets helpen, maar de stemming in een massale kerk zal altoos gedrukt worden door het bezwaar der onbekendheid.
>
> b. *De uitoefening der ambten.*
>
> De broeders *ouderlingen* moeten dikwerf oordeelen over gevallen, waar ze zeer weinig van weten. De beslissing geschiedt dan in goed vertrouwen, dat de sectie alles onderzocht heeft, maar het is moeilijk om in zulke gevallen zich een eigen opinie te vormen, en toch is men, als men zijne stem heeft uitgebracht, *mede verantwoordelijk*. Daar zijn broeders, die zich daarover menigmaal bezwaard gevoelen. De arbeid in sectiën is een hulpmiddel, dat zeker niet onderschat mag worden, maar de schaduwzijde is, dat men de zaken niet genoeg kan beschouwen onder het licht, dat God aan *allen* gegeven heeft.
>
> De broeders *diakenen* gevoelen eveneens dit bezwaar in hun dienst. Het spruit uit denzelfden wortel voort. Die broeders gevoelen hun verantwoordelijkheid om de ingezamelde gaven naar eisch en billijkheid uit te reiken; maar ze moeten oordeelen over gansch onbekende toestanden, en een oordeel, dat alleen rust op vertrouwen, is altoos eenigszins gevaarlijk. Het is de vraag, of, bij nauwkeurige bekendheid met de toestanden, de uitgaven niet aanzienlijk verminderd zouden kunnen worden.
>
> 2. Stoffelijke welstand.
>
> Daar is niets meer doodend voor de oefening der barmhartigheid en voor het bijdragen van den eeredienst dan het weinig of niet-medeleven der leden. Waar geen of geen genoegzaam gevoel is van saamhoorigheid, daar vermindert de onderlinge liefde. Ongetwijfeld, wij brengen onze offers om des Heeren wil; maar juist dat rechte beginsel komt het meest openbaar door het besef, dat men, aan de broeders weldoende, den Heere dient; en dat men den eeredienst ondersteunende, zijn God gehoorzaamheid bewijst.
>
> Nu is de offervaardigheid in kleinere kringen altoos grooter dan in massale kerken. Want ook men ziet op kleine kapitaal-zwakke kerken en men er op let, wat daar voor armen en kerk wordt bijeengebracht, dan zal men toestemmen, dat Rotterdams kerk niet naar evenredigheid geeft. Zeker, daar zijn broeders en zusters, die veel geven, misschien wel boven vermogen; maar daar zijn er ook die niet meeleven en die *anderen laten geven*. En die toestand eischt verbetering.

De argumenten door de Commissie hier aangevoerd zijn zoo afdoende, dat ze zeker niet zullen nalaten èn op den Kerkeraad èn op de gemeente indruk te maken.

Wat de vraag betreft, hoe de verdeeling tot stand moet komen, veroordeelt de Commissie de zoogenaamde „kerspelvorming" of het stelsel van „kerkwijken", die dan gezamenlijk onder één kerkeraad zouden staan:

> Uwe Commissie wenscht in Rotterdam geen *kerspelvorming* in dien zin, dat er zooveel kerspelen zouden zijn, als er dienstdoende predikanten zijn, en dat die kerspelen, hoewel alle een eigen kerkeraad hebbende, toch samen nog een z.g.n. *algemeenen kerkeraad* zouden bezitten. Bij zulk een regeling tracht men wel de eenheid der plaatselijke kerk zooveel mogelijk te bewaren, maar men stuit op dezelfde moeilijkheden, waarover thans zoo dikwerf en met recht geklaagd wordt. Immers op dien z.g.n. algemeenen kerkeraad zullen de voorkomende zaken evenmin naar eisch afgehandeld kunnen worden als dit nu geschiedt. Deze kerspelvorming verschilt niet veel van onze tegenwoordige organisatie in wijken, en zou ons niet veel verder brengen. Alleen zou elk kerspel een eigen kerkeraad bezitten, maar de vraag, welke zaken door den *Kerspelkerkeraad* zouden moet afgedaan worden en welke door den *algemeenen kerkeraad*, zou telkens wederkeeren en een bron van veel ellende scheppen.

Ook een verdeeling van de stad in evenveel zelfstandige kerken als er dienstdoende predikanten zijn, keurt de Commissie op de volgende gronden af:

> Uwe Commissie begeert ook voor Rotterdam geen parochie-vorming in dien zin, dat elke predikant een eigen kerk en kerkeraad hebbe en dus in casu 7 predikanten 7 parochiekerken zouden bedienen, die geheel zelfstandig zouden zijn. Deze indeeling komt Uw Commissie *te ingrijpend* voor. Zij houdt geen rekening met tal van bezwaren, die er kunnen en zullen rijzen.
>
> Allereerst is deze indeeling te *mechanisch*. Het gaat niet aan om een plaatselijke kerk in zooveel deelen te splitsen, als men verkiest. Er moet een zekere natuurlijke grens kunnen aangewezen worden.
>
> In de tweede plaats meent Uw Commissie, dat met de leden der gemeente dient gerekend te worden. Sinds jaren is men in Rotterdams kerk vrij om te kerken, waar men, binnen eigen kring, verkiest en is men gewoon verschillende predikanten te hooren. Met die gewoonte eens klaps te breken, komt aan Uw Commissie geen proeve van wijs beleid voor.

Het meest aanbevelingswaardig acht de Commissie, dat de stadsgemeente verdeeld worde in enkele groote wijkkerken, die door de natuurlijke ligging daarvoor zijn aangewezen. Elk dezer kerken zou dan twee kerkgebouwen en twee predikanten krijgen, zoodat afwisseling bij het hooren der predikanten mogelijk bleef. Voorts zouden deze Kerken geheel als zelfstandige kerken optreden, met een eigen kerkeraad, en alleen classicaal met de andere kerken verbonden zijn. Volgens het voorstel der Commissie zou het oude Rotterdam aldus verdeeld worden in drie kerken, waarvan de grenzen nader worden aangewezen.

Metterdaad is er veel in dit voorstel wat aanbeveling verdient. Het getuigt van voorzichtigheid en rijp beleid. Het houdt rekening met de practische bezwaren tegen het parochie-stelsel aangevoerd, en tracht deze zooveel mogelijk te ondervangen. En het wil geen revolutionnair onderstboven werpen van den bestaanden toestand, om het heele huis weer opnieuw op te bouwen, maar sluit zich aan bij toestanden, die door de historische ontwikkeling allengs in het leven zijn geroepen.

Van harte hopen we daarom, dat Rotterdam's Kerkeraad dit voorstel in ernstige overweging nemen en zoo mogelijk uitvoeren zal.

Reeds lang genoeg is gewezen op de ernstige nadeelen, die de uitbreiding onzer stadskerken aankleven, en van meer dan één zijde is daarom op parochievorming aangedrongen. Toch dorst nog geen stadskerk noch bij ons noch in de Hervormde Kerk dit geneesmiddel aan wenden. De macht van het conservatisme is vooral op kerkelijk gebied groot, en ons phlegmatisch karakter brengt nu eenmaal mee, dat we liefst blijven voortroeien in 't schuitje, waarin we eenmaal zitten.

Toch vergete men niet, dat het hier een der meest belangrijke vraagstukken geldt, dat voor de toekomst van ons volk van de grootste beteekenis is. Nergens neemt het kerkelijk leven zoo sterk af als in onze groote steden. Het aantal leden der Kerk, dat nog de kerk bezoekt en kerkelijk meeleeft, is reeds zoo bedroevend klein en daalt nog voortdurend. En omgekeerd wint het socialisme en het openlijke ongeloof steeds meer veld in onze steden. Indien hiertegen geen krachtige dam opgeworpen wordt, zal het bij ons evenals in Duitschland gaan, waar in bijna alle groote steden het socialisme reeds oppermachtig heerscht.

Des te grooter eere zal het voor Rotterdam wezen, wanneer het een kloeke poging waagt om een geneesmiddel voor deze kwaal te vinden. Blijkt toch in de practijk, dat de voorgesteide parochievorming metterdaad het middel is om in onze steden een gezonder en krachtiger gemeenteleven te ontwikkelen, dan zal daarmede aan de andere stadskerken, zoowel in als buiten onzen kring, een goed voorbeeld gegeven worden, dat allicht tot navolging uitlokt.

Met hartelijk leedwezen werd ook onzerzijds het bericht ontvangen, dat de heer E. G. Wentink te Utrecht overleden is.

Als medestichter der Vrije Universiteit opgetreden, heeft de heer Wentink steeds met groote belangstelling de ontwikkeling onzer Hoogeschool gevolgd, en toen hij later tot het eervolle ambt van Directeur geroepen werd, heeft hij jarenlang met veel toewijding en trouw voor haar geestelijke en stoffelijke belangen gezorgd.

In hem verliezen we een man, die steeds met bescheidenheid optrad en zich zelf nooit op den voorgrond stelde, maar die door de beminnelijkheid van zijn persoon, door zijn ernstige plichtsbetrachting en door zijn degelijke adviezen het vertrouwen van allen had gewonnen.

Het pasverschenen Jaarboekje voor de Gereformeerde Kerken in Nederland geeft in een *Kort Overzicht* enkele cijfers, die voor de kennis van ons kerkelijk leven wel van belang zijn.

Het getal onzer kerken bedraagt thans 698. Het vermeerderde in 1910 met drie kerken, doordat te Huizum, Oude Leye en Gramsbergen de Kerk tot instituering kwam. Saamsmelting van twee kerken kwam daarentegen in het afgeloopen jaar op niet één plaats voor. In dat opzicht moge 1911 een beter eindresultaat bieden. Stilstand is ook hier achteruitgang.

Het aantal onzer predikanten is slechts 570, wat naar verhouding veel te klein is om deze 698 kerken te bedienen, vooral als men daarbij rekent, dat onze stadskerken meest meer dan één predikant noodig hebben. Er zijn 168 vacante kerken, zoodat met recht van predikantennood kan gesproken worden. Want wel zijn al deze vacante kerken nog niet in staat een eigen Dienaar des Woords te beroepen, maar een veertigtal tracht toch reeds door beroeping in de vacature te voorzien, en de anderen zullen op den duur wel evenzeer een predikant noodig hebben. Dit groot aantal vacatures nu is daarom te bedenkelijker, omdat het aantal predikanten eer af- dan toeneemt.

In het afgeloopen jaar stierven 10 dienstdoende predikanten, werden 5 emeritus verklaard en werd 1 uit zijn dienst afgezet; te zaam maakt dit een verlies van 16 predikanten. Hiertegenover stond slechts een aanwinst van 13 candidaten, die praeparatoir examen deden, van welke dertien 3 zich nog niet beroepbaar stelden, zoodat er feitelijk slechts 10 candidaten beschikbaar kwamen. Nu is het sterftecijfer onder de predikanten in 1910 iets hooger geweest dan in andere jaren; maar ook al moet hiermede rekening worden gehouden, ieder ziet toch, dat de toevoer van nieuwe candidaten blijkbaar te gering is om in de behoefte te voorzien, vooral wanneer men let op het groot aantal nog vacante gemeenten. Daarbij komt, dat het dalend getal der studenten in de Theologie zoowel te Kampen als te Amsterdam zeker geen grond geeft om te vermoeden, dat spoedig een keer ten goede komen zal. Het zal daarom wel noodig zijn, dat de a. s. Synode al haar aandacht aan dit ernstige vraagstuk wijdt. Het geldt hier een *levensbelang* onzer Kerken. Gebrek aan Dienaren des Woords zou voor onze Kerken de droefste gevolgen met zich brengen.

Wat het ledenaantal onzer Kerken betreft, nemen we hier de cijfers over, die Prof. Bouwman in *De Bazuin* gaf, waarbij we tot vergelijking er naast plaatsen de cijfers van de volkstelling van 1890.

	1910	1890
Groningen	51.473	48 265
Friesland	57.441	58 781
Drenthe	19 379	16 425
Overijssel	32.178	25 927
Gelderland	31.226	27.413
Utrecht	22.565	17.525
N. Holland	57.666	57.187
Z. Holland	117.173	86.125
Zeeland	23.755	22.119
N. Brabant en Limburg	11.756	10 478
Totaal	424.612	370.263